

U PROSTORIMA NOVOSADSKOG DISTRIKTA OTVORENA REPREZENTATIVNA IZLOŽBA SRPSKE UMETNOSTI¹

Kompleksne izložbe poput ove obično realizuju muzeji, ali postoje dela savremene istorije umetnosti koja ne mogu da se vide u muzejima jer se nalaze u privatnim kolekcijama. Kolekcionari iz Novog Sada i Beograda izneli su u javnost radove koji čine nacionalnu kulturnu baštinu. Pasionirani ljubitelji umetnosti podstiču razvoj umetničke scene, a vrlo često svoje kolekcije na kraju ostavljaju muzejima. Deo radova predstavljen na ovoj izložbi je iz kolekcije kompanije *Wiener Städtische*, koja je tokom proteklih deset godina prikupila više od šest stotina umetničkih dela. *Wiener Städtische*, kao društveno odgovorna kompanija koja podstiče savremenu umetničku produkciju i stvaralaštvo i promovise nove umetničke prakse, ustupila je, iz svoje bogate *Wiener art* kolekcije savremene srpske umetnosti, dvadeset devet umetničkih dela dvanaest autora. Izložbu su sačinila i dela iz kolekcija Legata Galerije „Milan Konjović” iz Sombora, zatim iz Muzeja Cepter, te fonda Internacionalnog simpozijuma skulpture *Terra* iz Kikinde, Umetničke kolonije Ečka pri Savremenoj galeriji Zrenjanin, kao i Radionice za izradu tapiserija „Atelje 61” na Petrovaradinskoj tvrđavi.

Izložba je prezentovana u pet segmenata koji su određeni društvenim ambijentom, ali i likovno-umetničkim specifičnostima, i predstavljena je u šest zasebnih prostora u objektu nazvanom Radionica u okviru Distrikta.

Prvi deo izložbe markira period od dvadesetih godina prošlog veka, pa do početka Drugog svetskog rata, pojavu zenitizma, kao našeg autentičnog doprinosa internacionalnoj avangardi. Dvadesete su i vreme u kom se javlja kubizam, a njime je u našem slikarstvu uneta drastična promena shvatanja slike koja je doprinela razvoju modernističkih ideja u srpskom slikarstvu prve polovine dvadesetog veka. Sledi segment u okviru koga

¹ U okviru manifestacije Kaleidoskop kulture, u prostorima Distrikta, nove kulturne četvrti u Novom Sadu, otvorena je reprezentativna izložba „Na putevima srpske umetnosti 1923–2023: Od Konjovića do Marine Abramović”. Postavku je priredila novosadska Galerija Bel Art u saradnji sa Fondacijom Novi Sad – Evropska prestonica kulture. Prema konceptu autora izložbe, likovnog kritičara Save Stepanova, ona je zamišljena kao jedan mogući pogled na najznačajnija zbivanja i umetničke ličnosti koje su obeležile srpsku modernu umetnost tokom proteklih sto godina, počev od 1923, kada je formiran Distrikt u Novom Sadu, pa sve do danas. Na otvaranju izložbe, istaknuti vođovski umetnik Balint Sombati, koji živi u Mađarskoj, izveo je performans „Na liniji”, a na fasadi zgrade Distrikta prikazan je video-rad novosadskog umetnika Dragana Vojvodića „Distorzija organizma”. Tokom trajanja izložbe (dakle, do 30. oktobra), pored vođenja kroz postavku održan je i niz prezentacija, razgovora, projekcija i drugih programa posvećenih srpskoj umetnosti dvadesetog i početku ovoga veka.

je predstavljen period ekspresionističkog slikarstva od intimizma do snažnog kolorizma, kroz dela velikana naše umetnosti poput Save Šumanovića, Jovana Bjelića, Petra Dobrovića, Ivana Radovića, Stojana Aralice, Marka Čelebonovića, Milene Pavlović Barili, Ivana Tabakovića i drugih. U okviru izložbe, sačinjen je i omaž Milanu Konjoviću, povodom sto dvadeset pet godina od rođenja i trideset godina od smrti ovog istaknutog slikara, čije je stvaralaštvo u prošlom veku trajalo čitavih sedam decenija.

Posleratna previranja u srpskoj umetnosti (od 1945. do kraja šezdesetih) predstavljena su kroz dela nove generacije umetnika koja će ustanoviti *estetski modernizam* i uvesti srpsku (i jugoslovensku umetnost) u evropske umetničke tendencije, kao što su članovi *Zadarske grupe* – Mića Popović, Petar Omčikus, Bata Mihajlović, Kosa Bokšan, članovi *Decembarske grupe* – Lazar Vozarević, Zoran Petrović, Miloš Bajić, Miodrag B. Protić, Stojan Ćelić između ostalih, kao i Boško Petrović i drugi. Tih godina, na sceni je i izuzetna generacija skulptora – Jovan Soldatović, Olga Jevrić, Ana Bešlić, Olga Jančić, Nandor Glid. Potom se javljaju zagovornici *enformela* – Mića Popović, Vera Božičković, Šilja Todorović, Branko Protić, Filo Filipović, Jožef Ač, Bogdanka Poznanović, Pal Petrik, a zatim i nekoliko zagovornika stavova *oltre l'informale* (posle *enformela*), kao što su Mira Brtka, Milena Čubraković, Aleksandar Tomašević, Damnjan i drugi. Još tokom ranih šezdesetih i sedamdesetih u srpskoj umetnosti nastupa vreme *nove figuracije* započete idejama grupe *Medijala* – Leonid Šejka, Vladimir Veličković, Dado Đurić itd., transformisana u pop-artističke stavove Dušana Otaševića. Potom sledi pojava *nove figuracije i foto-realizma*, prihvaćena od tada mladih umetnika poput Milana Blanuše, Dragana Mojovića, Aleksandra Cvetkovića i drugih. Veliki rez u našoj umetnosti je napravljen krajem šezdesetih i tokom sedamdesetih godina prošlog veka, kada se pojavljuju akteri tzv. *nove umetničke prakse* i konceptualne umetnosti – Marina Abramović, Raša Teodosijević, Era Milivojević, Neša Paripović, Zoran Popović, Gergelj Urkom, te članovi subotičko-novosadske grupe *Bosch+Bosch* – Balint Sombati, Slavko Matković, Atila Černik, Laslo Salma, Laslo Kerekeš, Katalin Ladik, kao i Bogdanka Poznanović, novosadska grupa *KÔD* – Slavko Bogdanović, Mirko Radojčić, Miroslav Mandić, Slobodan Tišma, Peđa Vranešević, te, na koncu, Vladimir Kopicl. Postmodernistička umetnost osamdesetih u pretkrizno jugoslovensko doba, donosi pokret *nove slike* sa neoekspresionističkim slikarstvom koje predvodi *preobraćeni* konceptualista Laslo Kerekeš, a reprezentuju Mileta Prodanović, Destil Marković, grupa *Alter Imago*, vajar Mrđan Bajić. U poslednjoj deceniji dvadesetog veka dešavaju se aktivistički pokreti, obavljaju se modernistički principi naročito izraženi u *novoj* ili *drugoj skulpturi*.

Poslednji segment izložbe posvećen je umetnosti posle 2000. godine, kada u srpskom društvu dolazi do tranzicionih promena. Istovremeno, pojavila se i tranzicija unutar same umetnosti – od klasičnih ka novim tehnološkim medijima. Istražuje se novi status slike, ali i mogućnosti digitalne, tehnološke i ekranske slike.

Na početku priprema ove izložbe nije se moglo ni naslutiti šta sve poseduju privatni kolekcionari i šta od toga žele da prikažu javnosti. Stoga je izložba reprezentativan iz-

bor onoga što se dešavalo u srpskoj umetnosti tokom proteklih sto godina, ali ne pretenduje da pokazuje pravce razvoja, stilske karakteristike. Ona prikazuje ono što je bilo, a ne objašnjava i *ne navija* za jednu ili drugu koncepciju, ukazuje na pojedine tačke u istoriji umetnosti koje ne mogu da se zaobiđu. Pritom, ova prezentacija nije ni kompletna ni iscrpna, kao što nijedna izložba to ne može biti, ali omogućava svima koji hoće da se bave srpskom umetnošću da imaju pregršt dobrog materijala od kog mogu da se prave neke buduće izložbe.